

AUTOREFERAT

1. Imię i nazwisko

Zaneta Nalewajk-Turecka

2. Dyplomy i stopnie naukowe

W 2001 roku ukończyłam studia magisterskie na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Tytuł magistra uzyskałam na podstawie pracy *Ciało i seksualność w wybranych utworach Witolda Gombrowicza* napisanej w Instytucie Literatury Polskiej pod kierunkiem prof. dr hab. Hanny Gosk. W 2002 roku rozpoczęłam studia doktoranckie w Zakładzie Literatury XX wieku w tymże instytucie, podczas których rozwijałam swoje zainteresowania badawcze. Pracę doktorską zatytułowaną *Problematyka cielesności w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza*, przygotowaną pod kierunkiem prof. dr hab. Hanny Gosk złożyłam w czerwcu 2007 roku. Dysertacja została zrecenzowana przez prof. dr hab. Michała Głowińskiego (IBL PAN) oraz prof. dr hab. Jerzego Jarzębskiego (UJ) i stała się podstawą do nadania mi przez Radę Wydziału Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego stopnia doktora nauk humanistycznych w zakresie literaturoznawstwa (08.01.2008 roku).

3. Miejsca zatrudnienia

Od początku swojej pracy zawodowej dążyłam do tego, by łączyć naukowe zainteresowanie literaturą z praktyczną działalnością na jej rzecz, a także na rzecz badań z nią związanych. W lutym 2005 roku jeszcze w trakcie studiów doktoranckich w Instytucie Literatury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego rozpoczęłam współpracę z Domem Kultury Śródmieście w Warszawie. Trwa ona do dziś. Początkowo miała ona charakter wolontariatu. W jej trakcie (w 2005 roku) wspólnie z Krzysztofą Krowirandą założyłam czasopismo „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe”, którym kieruję do dnia dzisiejszego i które jest wydawane nieprzerwanie przez tę instytucję. Kwartalnik został afiliowany przy Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, od 2009 roku znajduje się na liście czasopism punktowanych MNiSW. W listopadzie 2005 roku wolontariat w Domu Kultury Śródmieście w Warszawie przekształcił się w zatrudnienie na umowę o dzieło, w marcu 2006 roku w angaż na umowę o pracę na

stanowisku animatora kultury w wymiarze pół etatu. W ramach obowiązków zawodowych prowadziłam w latach 2005–2012 autorskie zajęcia warsztatowe dla osób piszących pod nazwą Laboratorium literackie, a w latach 2005–2011 Warsztaty krytycznoliterackie. Ponadto przez 7 lat koordynowałam spotkania literackie Warszawskiego Oddziału Stowarzyszenia Pisarzy Polskich. Były wśród nich Jubileusze literackie (2005–2012) oraz Biesiada literacka (2005–2007). Opracowałam też koncepcję merytoryczną dwóch edycji festiwalu pod nazwą Przestrzenie spotkania. Międzynarodowy festiwal autorów, redaktorów i wydawców czasopism „Review within Review” („Czasopismo w czasopiśmie”), które odbyły się pod patronatem honorowym Dziekana Wydziału Polonistyki w Domu Kultury Śródmieście w 2010 i 2012 roku, oraz koordynowałam wszystkie związane z nimi wydarzenia. Ich gośćmi byli pisarze i badacze literatury związani z czasopismami z Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej. Podczas studiów doktoranckich w latach 2006–2008 prowadziłam również zajęcia zlecone na kierunkach filologia polska i kulturoznawstwo w Szkole Wyższej Psychologii Społecznej w Warszawie.

W październiku 2008 roku podjęłam pracę na stanowisku asystentki w Zakładzie Literatury XX wieku na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego w pełnym wymiarze godzin, równocześnie zrezygnowałam z połowy etatu w Domu Kultury Śródmieście w Warszawie. Od 1 października 2008 do 30 września 2012 pracowałam jako asystentka w Zakładzie Literatury XX wieku w Instytucie Literatury Polskiej na Wydziale Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego. Mając na względzie rychły termin wygaśnięcia mojej drugiej dwuletniej umowy w zakładzie macierzystym, a także brak możliwości dalszego zatrudnienia tam w pełnym wymiarze czasu pracy, postanowiłam podejść do konkursu na stanowisko adiunkta w Zakładzie Komparatystyki w tymże instytucie. Przeprowadzona w czerwcu 2012 roku procedura konkursowa przebiegła dla mnie pomyślnie, dzięki czemu trzymiesięczny angaż na pół etatu w tym zakładzie (od października 2012 roku) przekształcony został w grudniu 2012 w pełnoetatową adiunkturę. W Zakładzie Komparatystyki pracuję do dnia dzisiejszego.

4. Osiągnięcia wynikające z art. 16 ust. z dnia 14 marca 2003 r. o stopniach naukowych i tytule naukowym:

- a) **Tytuł osiągnięcia naukowego:** *Leśmian międzynarodowy – relacje kontekstowe. Studia komparatystyczne* (książka autorska).
- b) **Autor/autorzy, tytuł/tytuły publikacji, rok wydania, nazwa wydawnictwa, recenzenci wydawniczy:** Żaneta Nalewajk, *Leśmian międzynarodowy – relacje kontekstowe. Studia komparatystyczne*, UNIVERSITAS, Kraków 2015. Recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Anna Czabanowska-Wróbel (Wydział Polonistyki UJ), prof. dr hab. Aleksander Wirpsza (Wydział Lingwistyki Stosowanej Uniwersytetu Warszawskiego).
- c) **Omówienie celu naukowego pracy, osiągniętych wyników wraz z omówieniem ich ewentualnego wykorzystania**

Istotnym impulsem do podjęcia badań zaprezentowanych w książce *Leśmian międzynarodowy – relacje kontekstowe. Studia komparatystyczne* było dostrzeżenie następującego paradoksu: przekonanie o tym, że Leśmian zasługuje na to, by stawiać go – jak pisał Czesław Miłosz – „w szeregu największych postaci literatury europejskiej”, a nawet światowej, rzadko idzie w parze z porównawczymi studiami kontekstowymi i zorientowanymi komparatystycznie badaniami poetologicznymi jego utworów. Z analogiczną sytuacją mamy do czynienia w wypadku sporu o Leśmianowski symbolizm, ponieważ w większości dostępnych prac z tego zakresu twórczość Leśmiana znacznie częściej konfrontowana jest z teorią symbolizmu lub założeniami ideowymi rosyjskich i francuskich reprezentantów tego kierunku, niż z konkretnymi utworami jego prekursorów i przedstawicieli. Jednym z celów tej książki jest przynajmniej częściowe uzupełnienie luki w komparatystycznych badaniach poetologicznych nad symbolizmem Leśmiana, a zarazem próba uchwycenia na szerokim – nie tylko symbolistycznym tle porównawczym – tego, co dla tej twórczości swoiste, przy jednoczesnym zminimalizowaniu ryzyka potraktowania jej jako ilustracji stwierdzeń o charakterze teoretycznym lub filozoficznym.

Badania, których wyniki zostały opisane na kartach książki *Leśmian międzynarodowy – relacje kontekstowe. Studia komparatystyczne* wyrosły także z dążenia, do ukazania spuścizny artystycznej Bolesława Leśmiana jako dialogującej z tradycją i poprzednikami, ukształtowanej na skrzyżowaniu literatur, kultur i epok. Spośród możliwych do wyodrębnienia typów relacji kontekstowych, w jakie wchodziła twórczość Leśmiana, w moich naukowych poszukiwaniach skoncentrowałam się na dwóch. Są wśród nich międzynarodowe filiacje interliterackie (czyli paralelizmy uchwytnie w poetyce dzieł

uwarunkowane kontaktami literackimi) oraz homologie interkulturowe (czyli odpowiedniości formalne i tematyczne utworów motywowane kontaktami ze wspólnym pierwowzorem). Wybrałam do analizy tylko takie relacje kontekstowe, które zaważyły na ukształtowaniu dzieł polskiego poety i starałam się ukazać ich konsekwencje poetologiczne. Rezultatem badań nad związkami twórczości Leśmiana ze spuścizną literacką amerykańskiego romantyka Edgara Allana Poe'go, dziełami francuskiego prekursora symbolizmu Charlesa Baudelaire'a, rosyjskiego symbolisty starszego Konstantina Balmonta oraz innymi symbolistami rosyjskimi, jest opis tekstowych efektów tych filiacji przejawiających się w postaci zapośredniczeń literackich, replik przekładowych, transformacji estetycznych oraz wpływów stylistycznych i konstrukcyjnych. Badając homologie interkulturowe, starałam się zidentyfikować źródła odpowiedniości między twórczością Leśmiana a utworami romantyków takich jak Aleksandr Puškin i Nikołaj Gogol, modernistów rosyjskich takich jak Siergiej Jesienin i Siergiej Gorodiecki oraz kulturą i folklorem ukraińskim. W tej części badań wykazałam, że uchwytnie w tekstach literackich tych autorów podobieństwa w konstrukcji postaci są wynikiem odwołań do wspólnych pierwowzorów, wśród których znalazły się między innymi prasłowiański folklor, tradycja bylinna i tradycja kalik pieriechożich. Starałam się opisać, jakim przekształceniom podlegały one wraz z upływem czasu, oraz wykazać, że w twórczości Leśmiana nawiązanie do nich przejawiało się za pośrednictwem reminiscencji konstrukcyjnych, przekształceń metaforycznych i parodystyczno-apokryficznych oraz repetycji leksykalnych, a także modyfikacji gatunkowych i tematycznych. Opisuując relacje kontekstowe skoncentrowałam się zatem na Leśmianowskich związkach międzynarodowych, interkulturowych i międzyepokowych.

Obok kontekstów międzynarodowych i międzyepokowych przedmiotem badań prezentowanych w tej książce stały się kontynuacje poetyki Leśmiana. Nie ma tu niestety omówienia literackich kontynuacyjnych kontekstów międzynarodowych z powodu braku utworów, które mogłyby zostać poddane analizie. Jednym z powodów wspomnianej sytuacji może być zbyt mała świadomość poza granicami kraju istnienia silnych więzi łączących autora *Łąki* z literaturą europejską i światową. Niedostatek nawiązań do utworów polskiego autora w literaturze obcej nie przeszkodził mi jednak w realizacji innego celu. Było nim dążenie do przebadania odwołań do dorobku artystycznego poety we współczesnej i najnowszej literaturze polskiej. Studia nad tym zagadnieniem pozwoliły na

pokazanie tego, że kontynuacje Leśmianowskiej poetyki to istotny komponent współczesnej kultury literackiej.

Prezentowane w tomie badania poprzedzone zostały szkicem metodologicznym, poświęconym problematyce kontekstu rzadko omawianej w Polsce w sposób teoretyczny. Jest ona tu ujęta znacznie szerszej niż zawarte w książce leśmianologiczne badania szczegółowe. Przedstawione w części teoretycznej typologie pozwalają zorientować się, o jaki typ porównawczych badań kontekstowych chodzi w tej pracy.

Teksty poświęcone międzynarodowym i międzyepokowym relacjom kontekstowym twórczości autora *Łąki* oraz kontynuacjom poetyki jego utworów są rezultatem kwerend (wykonanych m.in. w Rosyjskiej Bibliotece Narodowej w Sankt Petersburgu i w Bibliotece Narodowej Francji w Paryżu) oraz badań porównawczych prowadzonych przeze mnie w latach 2009–2014. Większość zamieszczonych w książce wyników badań była sukcesywnie publikowana w postaci polsko- i anglojęzycznych artykułów w monografiach zbiorowych oraz czasopismach. Mając świadomość nieocenionego wkładu poprzedników w rozwój leśmianologii i stanu wiedzy na temat związków poety z rodzimą tradycją, we własnych rozpoznaniach komparatystycznych starałam się skupić albo na zagadnieniach, które nie były wcześniej szczegółowo analizowane, albo zostały omówione jedynie częściowo. Towarzyszyło mi przy tym przekonanie, że badania nad spuścizną Leśmiana – tak jak ona sama – zasługują na umiędzynarodowienie równe temu, o jakim można mówić w odniesieniu do studiów poświęconych na przykład Edgarowi Allanowi Poe.

Publikowane w tomie rozważania sytuujące się w kręgu zainteresowań komparatystyki historycznej wyrosły ze spostrzeżenia, zgodnie z którym twórczość Leśmiana to znakomity przykład pozwalający zilustrować zjawisko interliterackiej i interkulturowej transmisji estetyk, stylów, gatunków, motywów oraz idei, a także opisać ich przekształcenia. Ambicją studiów porównawczych nad twórczością Leśmiana i jej relacjami kontekstowymi było aspektowe poszerzenie historycznej wiedzy o literaturze przekraczającej granice jednego języka i jednego obszaru kulturowego. Dzięki porównaniu dorobku literackiego Leśmiana z dziełami jego zagranicznych poprzedników i współczesnych oraz polskich następców możliwe stało się, po pierwsze, wskazanie w twórczości tego autora elementów charakterystycznych dla prądów takich jak romantyzm i symbolizm. Po drugie, nadarzyła się sposobność wyjaśnienia, jakie było znaczenie kodów rezydualnych (przeszłych) dla kształtowania się Leśmianowskiej poetyki. Po trzecie pojawiła się szansa na opisanie

związków dzieł autora *Napoju cienistego* ze współczesnymi poecie literackimi kodami dominującymi. Po czwarte wreszcie, udało się dookreślić, jaką rolę odgrywają nawiązania do spuścizny polskiego autora w tekstach poetyckich innych twórców.

Ponadto usytuowanie dzieł Leśmiana w szerokim kontekście związków interliterackich i interkulturowych sprzyjało wydobyciu na światło dzienne nie tylko elementów powtarzalnych w jego pisarstwie, lecz także uwypukleniu cech dla niego swoistych. Stworzyło także płaszczyznę umożliwiającą ukazanie utworów poety jako otwartych na międzynarodowy i międzyepokowy dialog, oraz czekających na nowe odkrycia w tej dziedzinie.

5. Omówienie pozostałych osiągnięć naukowo-badawczych

Prowadzone przeze mnie badania od lat koncentrują się wokół trzech obszarów:

- I. komparatystyki, w tym komparatystyki literackiej, komparatystyki interdyscyplinarnej (ze szczególnym uwzględnieniem relacji pomiędzy literaturą, filozofią i antropologią), literatury światowej oraz metodologii badań porównawczych,
- II. historii literatury polskiej XX i XXI wieku oraz metodologii badań historycznoliterackich
- III antropologii literackiej.

Moje zainteresowania komparatystyką dały o sobie znać wyraźnie już w rozprawie doktorskiej obronionej w 2008 roku, opublikowanej jako monografia autorska *W stronę perspektywizmu. Problematyka cielesności w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza* (słowo/obraz terytoria, Gdańsk 2010, s. 378, recenzenci wydawniczy: prof. dr hab. Jerzy Jarzębski, UJ, oraz prof. dr hab. Piotr Michałowski, US), w której skoncentrowałam się na zagadnieniach skłaniających do namysłu nad relacjami literatury, filozofii i antropologii literackiej, czyli do refleksji nad kwestiami sytuującymi się w polu badawczym komparatystyki interdyscyplinarnej. Przedmiotem tej pracy była problematyka cielesności w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza, rozumiana nie tylko jako specyficznie ukształtowany motyw literacki i potencjalny obiekt badań literaturoznawczych, lecz także jako kategoria filozoficzna (vide: problem materii) oraz antropologiczna. Do rozpoznania oraz omówienia cech swoistych zagadnienia cielesności aktualizowanego w twórczości tych dwóch ważnych pisarzy polskiego modernizmu oraz funkcji, jakie cielesność pełni w poetykach ich dzieł, posłużyły mi następujące pojęcia opisowe: transgresja, dezorganizacja, heterodoksja oraz wieloznaczność.

Rozprawa składa się z pięciu rozdziałów, których rozbudowane tytuły, zdają sprawę z zawartości problemowej dysertacji: 1) *Ciało jako metafora epistemologiczna modernizmu*, 2) *Projekt transgresji. Zmiana w rozumieniu pojęcia kultury a somatyzacja świata przedstawionego w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza*, 3) *Projekt (dez)organizacji. Zmiana w rozumieniu pojęcia tożsamości a koncepcja bohatera w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza*, 4) *Projekt heterodoksji. Zmiana w rozumieniu pojęcia wartości a wizja czasu w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza*, 5) *Projekt wieloznaczności. Zmiana w rozumieniu pojęcia poznania a strategie narracyjne w prozie Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza*.

Kategorie opisowe (transgresja, (dez)organ-izacja, heterodoksja, wieloznaczność) wyróżnione w nadtytułach rozdziałów II, III, IV i V potraktowałam jako punkt wyjścia do dwutorowej problematyzacji występującego w temacie rozprawy zagadnienia cielesności. Konstrukcja tych partii dysertacji została tak pomyślana, aby z (prowadzonych w sposób rozłączny) analiz tekstów prozatorskich napisanych przez wymienionych twórców wyłoniła się płaszczyzna ich porównania. Kategorie świata przedstawionego (rozdział II), postaci literackiej (rozdział III), czasu (rozdział IV) oraz narracji (rozdział V) potraktowałam jako teoretyczne spoiwo, umożliwiające systematyzację prowadzonego wywodu. Wspomniane pojęcia literaturoznawcze wprowadzone zostały również w celu uchwycenia specyfiki przemian, jakie zainicjowała modernistyczna proza eksperymentalna. Szczegółowe rozważania zawarte w II, III, IV i V części rozprawy usytuowałam w szerokiej perspektywie, wpisując je w krąg problemów, nad którymi namysł podejmują odpowiednio: filozofia kultury, antropologia filozoficzna, aksjologia oraz epistemologia.

Książka doczekała się pozytywnych recenzji na łamach czasopism. Są wśród nich teksty Marty Czemarmazowicz *Perspektywizm stosowany*, „Przegląd Humanistyczny” 2012, nr 5 (434), s. 120-123 oraz Elżbiety Winieckiej, *Intelekt wcielony*, „Czas Kultury” 2012, nr 6 (171). Jej fragmenty przełożone zostały na języki ukraiński¹, angielski² a także słoweński³.

¹ *Матерія ідентичності – ідентичність матерії. Про літературного персонажа в прозі Бруно Шульца*, tłum. Andrij Pawłyszyn, [w:] <http://brunoschulz.eu/ukr/archiwa/359>, Instytut Książki 2012.

² *The Matter of Identity – The Identity of Matter. On the Literary Character in the Prose of Bruno Schulz* tłum. Stanley Bill, <http://brunoschulz.eu/ukr/archiwa/359>, Instytut Książki 2012 oraz *The Body as an Epistemological Metaphor of Modernism*, tłum. David Malcolm, „Tekstualia” 2013, nr 1 (1), s. 305–324.

³ *Telo kot epistemološka metafora modernizma*, tłum. Jasmina Šuler Galos, „Apokalipsa” 2012, nr 163–164, s. 229–250.

Swoje zainteresowania komparatystyką interdyscyplinarną, a ściślej problematyką relacji między literaturą i filozofią rozwijałam nie tylko w trakcie pisania rozprawy doktorskiej, lecz także zaraz po jej ukończeniu i w kolejnych latach. Prace badawcze w tym zakresie zaowocowały publikacjami artykułów w monografiach zbiorowych oraz czasopismach. Przykładem może być napisany pierwotnie w języku angielskim artykuł *How to philosophize? Existential, Writing of Philosophy and Communication Paradoxes – Søren Kierkegaard and Leszek Kołakowski*⁴. Wspomniany tekst wydrukowany został później w języku polskim pod tytułem *Jak uprawiać filozofię? Paradoksy egzystencjalne, pisarskie i komunikacyjne w pracach Sorena Kierkegaarda i Leszka Kołakowskiego*⁵ oraz w tłumaczeniu na język słoweński *Kako filozofirati? Eksistencialno filozofska pisava in komunikacijski paradoksi – Søren Kierkegaard in Leszek Kołakowski*⁶. We wskazanym artykule ukazałam Kierkegaarda jako wielkiego nowatora i prekursora w dziedzinie poszukiwania nowych form filozoficznej ekspresji w repertuarze chwytów charakterystycznych dla tekstów literackich oraz zestawiałam jego spuściznę z eksperymentalnym, powstałym na styku filozofii i literatury, pisarstwem Leszka Kołakowskiego, które usytuowałam na szerokim tle porównawczym innych eksperymentów tego typu. Ponadto wykazałam, że polski filozof był zarówno kontynuatorem poszukiwań formalnych Duńczyka, jak i krytykiem jego idei.

Świadectwem moich zainteresowań problematyką pogranicza między literaturą i filozofią są także studia *Literature Philosophied. Witkacy – Gombrowicz – Schulz*⁷, *Metafizyka w poezji najnowszej. Formy (nie)obecności*⁸, w których podjęłam, po pierwsze, badawczy namysł nad formami, strategiami i konsekwencjami filozofowania za pośrednictwem środków literackich, jakie da się wskazać w twórczości Stanisława Ignacego Witkiewicza, Brunona Schulza i Witolda Gombrowicza, oraz omówiłam ich podobieństwa, różnice i funkcje. Po

⁴ *How to philosophize? Existential, Writing of Philosophy and Communication Paradoxes – Søren Kierkegaard and Leszek Kołakowski*⁴ ukazał się w tomie *Kierkegaard. New Oikonomy of Relationships: the Neighbour and the Existential turn*, pod red. Primoža Repara, KUD Apokalipsa, Central European Research Institute Søren Kierkegaard, Ljubljana/Slovenija) Lublana 2014, s. 132–138.

⁵ *Jak uprawiać filozofię? Paradoksy egzystencjalne, pisarskie i komunikacyjne w pracach Sorena Kierkegaarda i Leszka Kołakowskiego* w książce *Polifoniczny świat Kierkegaarda. Księga Honorowa dedykowana Profesorowi Karolowi Toeplitzowi*, pod red. naukową Edwarda Kasperskiego i Marii Urbańskiej-Bożek, Pomorskie Towarzystwo Filozoficzno-Teologiczne, Gdańsk 2014, s. 307–317.

⁶ *Kako filozofirati? Eksistencialno filozofska pisava in komunikacijski paradoksi – Søren Kierkegaard in Leszek Kołakowski*, tłum. Anina Oblak, [w:] *Kierkegaard. Nova oikonomija odnosov: bližnjik in eksistencialni preobrat*, pod red. naukową Primoža Repara, KUD Apokalipsa, Central European Research Institute Søren Kierkegaard, Ljubljana/Slovenija, Lublana 2014, s. 313–319.

⁷ *Literature Philosophied. Witkacy – Gombrowicz – Schulz* (tłum. Justyna Burzyńska, Tekstualia, Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2014, nr 1 (2), s. 167–180.

⁸ *Metafizyka w poezji najnowszej. Formy (nie)obecności* („Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2011, nr 2 (25), s. 29–42.

drugie zaś starałam się rozpoznać i opisać zróżnicowane sposoby werbalizowania treści metafizycznych w poezji najnowszej (pisanej m.in., przez Wojciecha Wencła, Dariusza Suskę, Piotra Müldnera-Nieckowskiego, Jarosława Klejnockiego, Tadeusza Dąbrowskiego czy nieżyjącego już Andrzeja Mandaliana). Tłem tych rozważań była dwudziestowieczna tradycja polskiej poezji metafizycznej. W innym artykule *W stronę wyobraźni pojęciowej. Eseistyka filozoficzna Bolesława Micińskiego* (publikowanym w tomie *Dwudziestolecie 1918-1939. Odkrycia, fascynacje, zaprzeczenia*⁹), skoncentrowałam się na zagadnieniu sporu o formę filozoficznego myślenia, który toczył się między innymi na Zjeździe Filozoficznym w Krakowie w 1936 roku pomiędzy reprezentantami logiki tradycyjnej i logiki formalnej, i który – obok pisarstwa Jerzego Stempowskiego – odcisnął niezatarte piętno na wyborach filozoficznych i estetycznych ucznia Władysława Tatarkiewicza, Bolesława Micińskiego, uznającego esej za optymalny wyraz refleksji filozoficznej i określającego go mianem „wyobraźni pojęciowej”.

Dopełnieniem wymienionych rozpoznań szczegółowych jest artykuł o charakterze metodologicznym *Literatura – literaturoznawstwo – filozofia. Problemy relacji, języków, komunikacji*¹⁰ tłumaczony na języki angielski¹¹, słoweński¹² oraz bułgarski¹³. We wspomnianym studium, nawiązując do tez sformułowanych przed laty przez Janusza Sławińskiego w tekście *Wypowiedź literacka a wypowiedź filozoficzna. Trzy kwestie i jedna ponadto*, wymieniłam wyznaczniki kontekstu filozoficznego, które wskazują na konieczność sytuowania utworu literackiego nie w jednej, a w dwóch przestrzeniach hermeneutycznych, z których pierwszą będzie historia literatury, drugą zaś historia filozofii.

Moje zainteresowania metodologią badań porównawczych wyraziły się także w artykule *Problematyka kontekstów i metod badań w komparatyście*¹⁴, tłumaczonym na język angielski jako *Problems of Contexts and Research Methods in Comparative Studies*¹⁵. W tym

⁹ *W stronę wyobraźni pojęciowej. Eseistyka filozoficzna Bolesława Micińskiego*, [w:] *Dwudziestolecie 1918-1939. Odkrycia, fascynacje, zaprzeczenia*, pod red. Andrzeja Stanisława Kowalczyka, Tomasza Wójcika, Andrzeja Zieniewicza, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2010, s. 174-188.

¹⁰ *Literatura – literaturoznawstwo – filozofia. Problemy relacji, języków, komunikacji* „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2007, nr 3 (10), s. 101-112.

¹¹ *Literature – Literary Studies – Philosophy: Problems of Relation, Languages, and Communication*, tłum. David Malcolm, „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2013, nr 1, s. 111-124.

¹² *Literatura – literarna veda – filozofija. Problemi odnosov, jezikov, komunikacije*, tłum. Jasmina Šuler Galos, „Apokalipsa” 2012, nr 163-164, s. 189-204.

¹³ *Литература-литературознание-философия. Проблеми на релацията, езиците, комуникацията*, tłum. Margareta Grogoriva, „Проглас” 2013, nr 2, s. 43-65.

¹⁴ *Problematyka kontekstów i metod badań w komparatyście*, „Tekstualia” 2012, nr 4 (30), s. 51-65.

¹⁵ *Problems of Contexts and Research Methods in Comparative Studies*, tłum. Justyna Burzyńska, „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2013, nr 1, s. 33-48.

tekście podjęłam namysł nie tylko nad kwestiami natury metodologicznej, lecz także zajęłam się zagadnieniem kontekstu bardzo rzadko poruszonym w polskim literaturoznawstwie w sposób teoretyczny, a często podejmowanym przez reprezentantów lingwistyki i filozofii języka. Zaproponowałam również kilka wariantów typologii kontekstów pozwalających na systematyczny opis poszczególnych rodzajów badań kontekstowych. Namysł nad komparatystyką literacką i kulturową w ujęciu teoretycznym podjęłam także w recenzji książki Andrzeja Hejmeja *Komparatystyka. Studia literackie – studia kulturowe* (Universitas, Kraków 2013)¹⁶.

Wśród moich pozostałych tekstów o charakterze porównawczym znajdują się też: tłumaczony na język bułgarski artykuł *От локалното към мултикултурното. Връзки между поезията, литературната рефлексия на Чеслав Милош и традицията на Хайку / Od lokalności do wielokulturowości. Związki między poezją, refleksją literacką Czesława Miłosza i tradycją haiku*¹⁷ (komparatystyka literacka), tekst *Czas pośpiechu, czas nadmiaru, czas zmiany. Przemiany formalno-gatunkowe w prozie polskiej po 1989 roku a media*¹⁸ (komparatystyka mediów), artykuł *Kubizm w poezji Mirona Białoszewskiego. Stylizacja czy diagnoza procesów poznawczych*¹⁹ (komparatystyka intersemiotyczna), recenzja książki Urszuli Pawlickiej *(Polska) poezja cybernetyczna. Konteksty i charakterystyka* (Korporacja Ha!art, Kraków 2012)²⁰ (komparatystyka mediów/komparatystyka intersemiotyczna).

Prowadząc badania komparatystyczne, szczególnie wiele uwagi poświęciłam wybitnym twórcom literatury światowej XIX i XX wieku. W gronie tych autorów są między innymi Edgar

¹⁶ *Jaka komparatystyka? O najnowszej książce Andrzeja Hejmeja*, „Litteraria Copernicana” 2015, nr 2 (16) [pod red. A. Koli i M. Wołka] (w druku).

¹⁷ *От локалното към мултикултурното. Връзки между поезията, литературната рефлексия на Чеслав Милош и традицията на Хайку*, tłum. Margareta Grigorova [w:] *Нобеловата награда за литература – мост между културите. Международна научна конференция. 1-3 декември*, pod red. naukową Margarety Grigorovej, Ивис, Велико Търново (Weliko Tyrnowo), Bułgaria 2013, s. 131–140.

¹⁸ *Czas pośpiechu, czas nadmiaru, czas zmiany. Przemiany formalno-gatunkowe w prozie polskiej po 1989 roku a media* [w:] *Sekundy (i) epoki. Czas w literaturze polskiej po 1989 roku*, pod red. naukową Żanety Nalewajk przy współpracy Magdaleny Mips, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2013, s. 55–71.

¹⁹ *Kubizm w poezji Mirona Białoszewskiego. Stylizacja czy diagnoza procesów poznawczych* [w:] „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2009 nr 3 (18), s. 67–80.

²⁰ *Literatura cyfrowa jako tekst wieloznakowy. Konteksty, media, gatunki* „Przegląd Humanistyczny” 2013, nr 4, s. 145–147.

Allan Poe²¹, Charles Baudelaire²², Nikołaj Gogol²³, Konstantin Balmont²⁴, Franz Kafka²⁵, Samuel Beckett²⁶, Albert Camus²⁷, Bohumil Hrabal²⁸, wreszcie Jiří Kolář²⁹. Najczęściej albo konfrontowałam ich twórczość z dokonaniem polskich autorów (jednym z wielu tego świadectw jest książka *Leśmian międzynarodowy – relacje kontekstowe. Studia komparatystyczne*), uprawiając komparatystykę diachroniczną, albo koncentrowałam się na tych aspektach ich dokonań, które sytuują się w polu badawczym antropologii literackiej³⁰. Jeden spośród tych artykułów zatytułowany *Literacka groteska somatyczna. Kafkowskie interteksty w „Metamorfozie” Sławomira Mrożka* pierwotnie ukazał się w książce *Tělo, smysly, emoce v literatuře* opublikowanej nakładem Wydawnictwa Uniwersytetu Karola w Pradze, a następnie został przełożony na język angielski³¹. Jednym z projektów związanych z literaturą światową, któremu poświęciłam bardzo wiele uwagi, zarówno pod względem naukowym, redakcyjnym, jak i organizacyjnym, było przedsięwzięcie badawcze (realizowane we

²¹ Edgar Allan Poe w przekładach B. Leśmiana i Ch. Baudelaire'a, [w:] *Komparatystyka dzisiaj*, tom II – *Interpretacje*, pod red. Edwarda Kasperskiego i Ewy Szczęsnej, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011, s. 305–317; *W stronę alegorii. Estetyka śmierci Poego i jej kontynuacje (Baudelaire, Balmont, Leśmian)* [w:] *Edgar Allan Poe niedoceniony nowator*, pod red. naukową Edwarda Kasperskiego i Żanety Nalewajk, Oficyna Wydawnicza „ATUT”, Wrocław 1999, s. 119–143; *Makabra i makabreska Poego. (Recepcja: Baudelaire, Balmont, Leśmian)*, [w:] *Edgar Allan Poe niedoceniony nowator*, pod red. naukową Edwarda Kasperskiego i Żanety Nalewajk, Oficyna Wydawnicza „ATUT”, Wrocław 2010, s. 145–172; *Postać literacka w noweliście Poego. Zasady konstrukcji*, [w:] *Edgar Allan Poe zwińkrotniony. W kręgu literatury, malarstwa i filmu*, pod red. Ewy Szczęsnej i Piotra Kubińskiego, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2010, s. 23–37.

²² Zob. przypis 8.

²³ *Inicjacja w doświadczenie czasu – groteskowe piekło natury. „Wij” Gogola jako kontekst literacki „Wiedźmy” Bolesława Leśmiana*, „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2012, nr 2 (29), s. 45–57.

²⁴ Zob. przypis 8.

²⁵ *Zwyczajni ludzie w czasach zmiany. Paradoksy „normalności” w „Kolonii karnej” Franza Kafki* [w:] *Zwyczajny człowiek w niezwykłej sytuacji. Próba przekazania doświadczenia nieposiadającego wzoru opisywalności*, pod red. naukową Hanny Gosk, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2009, s. 63–85; *Literacka groteska somatyczna. Kafkowskie interteksty w „Metamorfozie” Sławomira Mrożka* [w:] *Tělo, smysly, emoce v literatuře*, pod red. naukową Jana Wiendla, Univerzita Karlova v Praze, Filozofická Fakulta Ustav České Literatury a Literární Vědy, Praha 2012 s. 170–180.

²⁶ *Postaci czasu – czas postaci. Kategorie temporalne w wybranych utworach Samuela Becketta*, [w:] „Tekstualia” 2010 nr 1 (20), s. 61–72.

²⁷ *Nowe szaty Kaina. Problematyka graniczna jako perspektywa poznawcza w „Obcym” Alberta Camusa i Kainie. „Opowiadaniu egzystencjalnym” Bohumila Hrabala*, „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2011, nr 1 (24), s. 63–76.

²⁸ Zob. przypis 27.

²⁹ *Miedzy wierszem, happeningiem i performance'em. „Poezja destatyczna” Jiříego Kolářa*, „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2011, nr 3 (26), s. 61–72.

³⁰ *Ironia jako alternatywa rozpacz. Krytyka kultury w „Sprawozdaniu dla Akademii” Franza Kafki*, [w:] „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2008, nr 1 (12), s. 67–78, przedruk w: *Kultura i rozpacz. Analizy ekspresji rozpacz w tekstach kultury*, pod red. Dariusza Brzezińskiego i Anny Kapusty, Wydawnictwo Uniwersytetu Jagiellońskiego, Kraków 2009, s. 53–65. Zob. też wcześniejsze prace: *Egzystencja jako spektakl. O „Głodomorze”* [w:] *Poetyka egzystencji. Franz Kafka na progu XXI wieku*, pod red. Edwarda Kasperskiego we współpracy z Tomaszem Mackiewiczem, Warszawa 2004, s. 227–244 oraz *O recepcji „Głodomora” w perspektywie antropologii widowisk*, „Parnasik. Magazyn Teoretyków Literatury Filmu i Sztuki” 2004, nr 46, s. 25–26..

³¹ Zob. np. *The Somatic Literary Grotesque: Intertextual References to Kafka in “The Metamorphosis” by Sławomir Mrożek*, translated by Katarzyna Ojczyńska [w:] *Stories for the Future. A Between Almanach*, pod red. Tomasza Wiśniewskiego, Davida Malcolma, Żanety Nalewajk i Moniki Szuby, Gdańsk 2015, s. 55–63.

współpracy z amerykańskimi środowiskami badawczymi) z okazji dwusetnej rocznicy urodzin Edgara Allana Poea, pisarza niedocenianego wówczas w krajowym środowisku literaturoznawczym. Zaangażowanie w projekt zaowocowało:

- uświadomieniem sobie przeze mnie wagi Leśmianowskiej recepcji spuścizny amerykańskiego twórcy i jej znaczenia w procesie kształtowania się poetyki dzieł polskiego autora.

- powstaniem moich pięciu obszernych artykułów, z których cztery weszły później do książki *Leśmian międzynarodowy – relacje kontekstowe. Studia komparatystyczne*, a piąty ukazał się w tomie *Poe zwielokrotniony. W kręgu literatury, malarstwa i filmu*³²;

- współorganizacją (we współpracy z Zakładem Komparatystyki ILP UW) międzynarodowej konferencji naukowej *Edgar Allan Poe – prekursor czy tradycjonalista?*, która odbyła się na Wydziale Polonistyki UW w dniach 29–30 listopada 2009 roku i której towarzyszyły wydarzenia artystyczne takie jak wystawa inspirowanych twórczością Poea prac Williama Wolkowskiego; projekcja w Domu Kultury Śródmieście w Warszawie filmów na motywach prozy amerykańskiego autora, wreszcie wykład otwarty Piotra Szulkina *Film jako narracja kultury*;

- wydaniem numeru tematycznego kwartalnika „Tekstualia” (2009, nr 1/16) – poprzedzającego wydarzenia konferencyjne, poświęconego amerykańskiemu pisarzowi;

- publikacją monografii zbiorowej *Edgar Allan Poe – klasyk grozy i perwersji (– i nie tylko)*, pod. red. E. Kasperskiego i Ż. Nalewajk, Warszawa 2009;

- publikacją monografii zbiorowej *Edgar Allan Poe – niedoceniony nowator*, pod. red. E. Kasperskiego i Ż. Nalewajk, Wrocław 2010.

Podczas realizacji tych przedsięwzięć dokładałam wszelkich starań (naukowych i organizacyjnych), by przyczynić się do podniesienia w kraju świadomości nie tylko rangi dokonań tego twórcy, lecz także – a może przede wszystkim – jego oddziaływania na kształt artystyczny wielu wybitnych dzieł literatury polskiej XIX i XX wieku.

³² Zob. przypis 21.

Książki zawierające badania poświęcone Poemu były aprobatywnie recenzowane w kraju i poza jego granicami w periodykach amerykańistycznych i polonistycznych. Twórcą dwóch recenzji był autor pierwszej polskiej monografii na temat spuścizny literackiej amerykańskiego pisarza:

- 1) Franciszek Lyra, *Poland Celebrates Edgar Allan Poe's Bicentennial* [w:] "The Edgar Allan Poe Review", Spring 2010, vol. XI, No. 1, p. 195–200 (United States).
- 2) Franciszek Lyra, *Edgar Allan Poe – klasyk grozy i perwersji – i nie tylko* [*Edgar Allan Poe: A Classic of Horror and Perversion – and not only...*] (eds.) E. Kasperski and Żaneta Nalewajk [w:] "The Americanist. Warsaw University American Studies Center" 2010, vol. XXV, p. 179–184.
- 3) Piotr Pławuszcwski, *Dobrodziejstwo niedomówienia* [*Edgar Allan Poe – klasyk grozy i perwersji – i nie tylko* [*Edgar Allan Poe: A Classic of Horror and Perversion*], [w:] „Czas Kultury” 2010, nr 6, s. 123–126.
- 4) Marta Gaściewicz, *Odkrywanie Poego*, „Tekstualia” 2010, nr 3 (22), s. 191–195.
- 5) Sylwia Stępień, *W kręgu grozy i perwersji*, „Przegląd Humanistyczny” 2010, nr 5/6 (422/423), s. 198–201.

Redagując kolejne dwa tomy: *Sekundy (i) epoki. Czas w literaturze polskiej po 1989 roku*³³ oraz *Romantyzm Drugiej Wielkiej Emigracji*³⁴ starałam się nie tracić z pola widzenia problematyki sytuującej się w polu badawczym historii literatury XIX, XX i XXI wieku oraz antropologii literackiej.

Jak na to wskazują wymienione książki, drugim, obok szeroko rozumianej komparatystyki, ważnym obszarem mojej aktywności naukowej jest historia literatury XX i XXI wieku. Zajmowałam się nią zarówno przed obroną rozprawy doktorskiej, jak i po niej. Po doktoracie spod mojego pióra wyszły zarówno artykuły zawierające syntetyzujący opis zjawisk

³³ *Sekundy (i) epoki. Czas w literaturze polskiej po 1989 roku*, pod red. naukową Żanety Nalewajk, przy współpracy Magdaleny Mips, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2013.

³⁴ *Romantyzm Drugiej Wielkiej Emigracji*, pod red. naukową Żanety Nalewajk, przy współpracy Magdy Nabiałek, Magdaleny Mips, Joanny Jastrzębskiej (redaktorki prowadzące), Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2012.

takich jak polska eseistyka najnowsza³⁵ czy też mała forma literacka po 1989 roku³⁶, jak i studia poświęcone zagadnieniom istotnym dla twórczości pisarzy aktywnych w XX i/lub XXI wieku, wykazujących predylekcję do tworzenia tekstów w poetyce groteski. W gronie tych twórców znaleźli się na przykład Wojciech Kuczok³⁷ i Sławomir Mrożek³⁸. Szczególnym osiągnięciem w tym zakresie okazał się artykuł *Satyra polityczna i obyczajowa oraz estetyka groteski wobec fetyszy pojęciowych epoki na przykładzie wczesnej twórczości prozatorskiej Sławomira Mrożka*, którego przekład na język czeski³⁹ opublikowany został na łamach periodyku „Slovo a Smysl”/ „World & Sense” (2013, nr 19) znajdującego się na liście ERIH. Również inne moje studia z zakresu historii literatury polskiej publikowane były w językach obcych. Należą do nich: tłumaczone z języka angielskiego na język serbski teksty *Егзистенцијални језици поезије у главним полским поетским оријентацијама после 1989* (*Egzystencjalne języki poezji a główne orientacje poetyckie po 1989 roku*)⁴⁰ oraz *Време тешкогo искушења. Пољски есеј после 1989. Теме, облици, језички стилови* (*Czas próby? Polski esej po 1989 roku. Przegląd tematów, form, stylów*)⁴¹, przełożony na język czeski artykuł *Je ještě avantgarda možná?* (*Czy awangarda jest jeszcze możliwa*)⁴², a także anglojęzyczne studium *From Allusion to Literary Stylization. Leśmian's Intertext in Contemporary Polish Poetry*⁴³. Ten ostatni artykuł drukowany był równolegle w języku polskim *Od aluzji do stylizacji literackiej*.

³⁵ *Czas próby? Polski esej po 1989 roku. Przegląd tematów, form, stylów*, [w:] *Nowe dwudziestolecie (1989-2009). Rozpoznanie, hierarchie, perspektywy*, pod red. naukową Hanny Gosk, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2010, s. 366–389. Tekst ukazał się również w tłumaczeniu na język serbski (z języka angielskiego) *Време тешкогo искушења. Пољски есеј после 1989. Теме, облици, језички стилови*, tłum. Danijela T. Bogojević, „AKT. Часопис за Књижевност, Уметност и Културу” 2010, брoј 37/38/39, (Serbia), s. 71–74.

³⁶ *Czas pośpiechu, czas nadmiaru, czas zmiany. Przemiany formalno-gatunkowe w prozie polskiej po 1989 roku a media* [w:] *Sekundy (i) epoki. Czas w literaturze polskiej po 1989 roku*, pod red. naukową Żanety Nalewajk przy współpracy Magdaleny Mips, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2013, s. 55–71 oraz *Rozpoznać swój czas. Wprowadzenie* [w:] *Sekundy (i) epoki. Czas w literaturze polskiej po 1989 roku*, op. cit., s. 7–16.

³⁷ *Groteska i makabra. O motywie przemiany w prozie Wojciecha Kuczoka na przykładzie „Malizmu reagicznego” oraz „Szkieleciarek*, [w:] *Polska literatura najnowsza – poza kanonem*, pod red. P. Kierzek, Wydawnictwo Uniwersytetu Łódzkiego, Łódź 2008, s. 253–270.

³⁸ *Satyra polityczna i obyczajowa oraz estetyka groteski wobec fetyszy pojęciowych epoki na przykładzie wczesnej twórczości prozatorskiej Sławomira Mrożka*, [w:] *Fantazmaty i fetysze w literaturze polskiej XX (i XXI) wieku*, pod red. Andrzeja Stanisława Kowalczyka, Tomasza Wójcika, Andrzeja Zieniewicza, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2011, s. 82–96.

³⁹ *Iluzorní moc slova. Politická a společenská satira a estetika grotesky v zrcadle dobových pojmových fetišů na příkladu rané prozaické tvorby Sławomira Mrożka*, z języka polskiego na język czeski tłum. Lucie Zakopalová, „Slovo a Smysl”/ „World & Sense” 2013, nr 19, s. 44–54.

⁴⁰ *Егзистенцијални језици поезије у главним полским поетским оријентацијама после 1989*, tłum. Ивана Пантелић, „AKT. Часопис за Књижевност, Уметност и Културу” 2012, nr 50, s. 31–34.

⁴¹ *Време тешкогo искушења. Пољски есеј после 1989. Теме, облици, језички стилови*, tłum. Danijela T. Bogojević, „AKT. Часопис за Књижевност, Уметност и Културу” 2010, брoј 37/38/39, (Serbia), s. 71–74.

⁴² *Je ještě avantgarda možná?*, tłum. Lenka Daňhelová, *Aporie, echa, inovace*, „Protimluv – revue pro kulturu” 2011, nr 3, s. 90–94. Pierwotny artykuł *Czy awangarda jest jeszcze możliwa* ukazał się [w:] „Tekstualia” 2009, nr 3 (18), s. 3–12.

⁴³ *From Allusion to Literary Stylization. Leśmian's Intertext in Contemporary Polish Poetry*, [w:] *Poets of the Past. Poets of the Present*, pod red. naukową Moniki Szuby i Tomasza Wiśniewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot 2013, s. 223–236.

*Leśmianowskie interteksty w polskiej poezji współczesnej*⁴⁴, a następnie stał się rozdziałem wieńczącym badania opublikowane w książce *Leśmian międzynarodowy – relacje kontekstowe. Studia komparatystyczne*.

W moim myśleniu historycznoliterackim – podobnie jak w badaniach porównawczych – coraz częściej staram się wykraczać poza horyzont jednego, wąsko rozumianego okresu literackiego, i szukać korespondencji i ciągłości pomiędzy epokami. Świadectwem takiego podejścia do badań historycznoliterackich jest nie tylko mój artykuł zatytułowany *Topos wygnania. Wittlin, Gombrowicz, Miłosz wobec tradycji romantycznych*⁴⁵, lecz także redagowany przeze mnie tom *Romantyzm Drugiej Wielkiej Emigracji*⁴⁶ (w którym ukazał się ten tekst), będący rezultatem realizowanego w latach 2011–2012 na Wydziale Polonistyki UW grantu DSM (przyznawanego przez MNiSW na prowadzenie badań naukowych i prac rozwojowych młodych naukowców oraz uczestników studiów doktoranckich). Swoje poglądy metateoretyczne na temat znaczenia badań historycznoliterackich wyłożyłam w artykule *Wotum zaufania. O celach i funkcjach historii literatury*⁴⁷, tłumaczonym później na język angielski (*A Vote of Confidence: On the Aims and Functions of Literary History*⁴⁸). Podejmowałam również namysł nad relacjami historii literatury i komparatystyki w tekście *Historia literatury a komparatystyka w refleksji metanaukowej i praktyce badawczej Juliana Krzyżanowskiego*⁴⁹.

Trzecim obszarem moich zainteresowań badawczych jest antropologia literatury. W prowadzonych przeze mnie badaniach właściwa jej problematyka współlistnieje nierzadko z

⁴⁴ *Od aluzji do stylizacji literackiej. Leśmianowskie interteksty w polskiej poezji współczesnej* [w:] *Poeeci współcześni. Poeeci przeszłości*, pod red. naukową Moniki Szuby i Tomasza Wiśniewskiego, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Sopot 2013, s. 59–75.

⁴⁵ *Topos wygnania. Wittlin, Gombrowicz, Miłosz wobec tradycji romantycznych*, [w:] *Romantyzm Drugiej Wielkiej Emigracji*, pod red. naukową Żanety Nalewajk, red. prowadzące: Magda Nabiałek, Magdalena Mips, Joanna Jastrzębska, Warszawa 2012, s. 99–119. Założenia wspomnianego tomu zostały sformułowane [w:] Żaneta Nalewajk, Magda Nabiałek, Magdalena Mips, Joanna Jastrzębska, *Druga Wielka Emigracja – poza granicami kraju, poza granicami epoki*, [w:] *Romantyzm Drugiej Wielkiej Emigracji*, op. cit., s. 11–14.

⁴⁶ Książka doczekała się pozytywnej recenzji pióra Darii Treli pt. *Romantyczne koneksje Drugiej Wielkiej Emigracji* publikowanej w czasopiśmie „artPaPIER” 2013, nr 10 (226) <http://artpapier.com/index.php?page=artykul&wydanie=177&artykul=3788>

⁴⁷ *Wotum zaufania. O celach i funkcjach historii literatury*, „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2010, nr 3 (22), s. 59–74.

⁴⁸ *A Vote of Confidence: On the Aims and Functions of Literary History*, tłum. David Malcolm, „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe” 2013, nr 1 (anglojęzyczne wydanie w ramach programu MNiSW INDEX PLUS, zasięg międzynarodowy), s. 149–168.

⁴⁹ *Historia literatury a komparatystyka w refleksji metanaukowej i praktyce badawczej Juliana Krzyżanowskiego* [w:] *Krzyżanowski. Spojrzenie po latach*, pod red. naukową Łukasza Książyka i Magdy Nabiałek, Dom Wydawniczy Elipsa, Warszawa 2013, s. 27–44.

refleksją o charakterze komparatystycznym lub historycznoliterackim i przejawia się wyborem do opisu między innymi takich zagadnień jak podmiot literacki, postać literacka oraz innych związanych z nimi kategorii. Tuż po obronie rozprawy doktorskiej opublikowałam obszerny artykuł *Pochwała podmiotu. Myśl krytycznoliteracka i antropologiczna w pismach Andrzeja Kijowskiego* w książce *(Nie)ciekawa epoka? Literatura i PRL*⁵⁰. Spośród innych moich prac badawczych w tym zakresie chciałabym wskazać zredagowaną przeze mnie książkę *Podmiot w literaturze polskiej po 1989 roku. Antropologiczne aspekty konstrukcji*⁵¹. W tym tomie ukazał się artykuł *Stylizacja jako forma pytania o podmiot. Proza polska po 1989 roku wobec tradycji autotematyzmu, biografistyki, historiografii*⁵². Ponadto w latach 2011–2012 jako uczestniczka grantu NPRH kierowanego przez prof. dr hab. Włodzimierza Boleckiego *Sensualność w kulturze polskiej. Przedstawienia zmysłów człowieka w języku, piśmiennictwie i sztuce od średniowiecza do współczesności* wiele uwagi poświęciłam antropologii zmysłów badanej na materiale literackim. Rezultatem moich prac badawczych związanych z tym przedsięwzięciem jest sześć haseł słownikowych (publikowanych w 2012 i 2015 roku) poświęconych kategoriom bólu, dotyku oraz reprezentacji zmysłu propriocepcji/kinestezji w prozie Witolda Gombrowicza, a także kategoriom wizualności w konstrukcji przestrzeni i postaci literackich oraz słuchu i narracji w prozie Michała Choromańskiego.

Opisane prace naukowo-badawcze (zarówno przed napisaniem dysertacji doktorskiej jak i po jej obronie), znajdują swoje dopełnienie w działalności dydaktycznej (scharakteryzowanej w załączniku *Osiągnięcia dydaktyczne*) oraz redakcyjnej (prowadzonej od 2005 roku) w kwartalniku „Tekstualia. Palimpsesty Literackie Artystyczne Naukowe”. Do tej pory współredagowałam 41 numerów monograficznych (w tym 28 jako redaktor prowadząca), wśród których są zarówno wydania komparatystyczne⁵³, poświęcone literaturze obcej (z

⁵⁰ *Pochwała podmiotu. Myśl, krytycznoliteracka i antropologiczna w pismach Andrzeja Kijowskiego* [w:] *(Nie)ciekawa epoka? Literatura i PRL*, pod red. naukową Hanny Gosk, Elipsa, Warszawa 2008, s. 129–157.

⁵¹ *Podmiot w literaturze polskiej po 1989 roku. Antropologiczne aspekty konstrukcji*, pod red. naukową Żanety Nalewajk, Elipsa, Warszawa 2011.

⁵² *Stylizacja jako forma pytania o podmiot. Proza polska po 1989 roku wobec tradycji autotematyzmu, biografistyki, historiografii*, [w:] *Podmiot w literaturze polskiej po 1989 roku. Antropologiczne aspekty konstrukcji*, op. cit., s. 101–122.

⁵³ „Perspektywizm” nr 2 (5) 2006, „Filozofia literatury, filozofia w literaturze” nr 3 (10) 2007, „Antropologia literatury, antropologia literacka” nr 2 (13) 2008, „Folklor i literatura” nr 2 (21) 2010, „Literatura jako spektakl” nr 3 (25) 2011 (red. prowadzący Tomasz Mackiewicz), „Poezja sceny” nr 1 (28) 2012 (red. prowadzący Tomasz Wiśniewski); *Literatura i radio* nr 1 (32) 2013 (wspólnie z Tomaszem Wiśniewskim); „Komparatystyka – upadek czy wzlot” nr 4 (31) 2012.

elementami badań porównawczych⁵⁴, przekładowe⁵⁵, skoncentrowane na problemach metodologicznych i metanaukowych⁵⁶, poświęcone pisarzom polskim⁵⁷, zorientowane wokół: a) literaturoznawczych kategorii problemowych (historycznoliterackich i teoretycznych)⁵⁸, b) kategorii z zakresu socjologii nauki i literatury⁵⁹ c) literaturoznawczo sprofilowanych kategorii antropologiczno-filozoficznych⁶⁰ lub filozoficzno-literackich⁶¹, d) geopoetyki i geohistorii⁶², e) antropologiczno-literackich⁶³. W latach 2012–2014 byłam także koordynatorką całości projektu Index Plus (MNiSW), realizowanego we współpracy z Wydziałem Polonistyki Uniwersytetu Warszawskiego, Zakładem Komparatystyki na tym Wydziale oraz Uniwersytetem Gdańskim (w szczególności zaś z Zespołem Badań nad Tekstem kierowanym przez prof. dr hab. Davida Malcolma), mającego na celu poszerzenie międzynarodowego zasięgu kwartalnika „Tekstualia” poprzez wydanie dwóch anglojęzycznych numerów czasopisma w wersji papierowej i elektronicznej⁶⁴ (42 arkusze). Profilując badania, poprzez wybór kolejnych tematów czasopisma starałam się dbać o to, by za pośrednictwem publikacji oryginalnych i innowacyjnych tekstów naukowych realizowało ono idee integracji środowisk twórczych oraz naukowych, eksponowania wielu punktów widzenia, podkreślania związków współczesności z tradycją, stwarzania sprzyjających warunków i atmosfery dla dialogu pokoleń. Od początku istnienia czasopisma przeprowadziłam lub współprowadziłam również kilkadziesiąt rozmów z wybitnymi literaturoznawcami, filozofami, pisarzami i ludźmi kultury publikowanych na łamach tego periodyku. Ponadto wspólnie z Iwoną Smolką i zespołem

⁵⁴ „Franz Kafka – reinterpretacje” nr 3 (14) 2008; „Samuel Beckett” nr 1 (20) 2010 (red. prowadzący Tomasz Mackiewicz), „Edgar Allan Poe” nr 1 (16) 2010, „Albert Camus” nr 1 (24) 2011 (red. prowadząca Agnieszka Wnuk), „Gogol i groteska” 2 (29) 2012 (red. prowadząca Agnieszka Wnuk), Søren Kierkegaard 3 (38) 2014.

⁵⁵ „Czeski »Protimluv« w »Tekstualiach«” nr 4 (27) 2011, „Serbski »AKT« w »Tekstualiach«” nr 1 (24) 2011, „Słowacki »Romboid« w »Tekstualiach«” nr 4 (19) 2009; w przygotowaniu: „Słoweńska »Apokalipsa« w »Tekstualiach«” nr 3 (30) 2012, Literatura węgierska: „Jelenkor” w Tekstualiach nr 3(34) 2013.

⁵⁶ „Czas utracony? Koniec historii literatury?” nr 3 (22) 2010; „Metodologie badań literackich” nr 4 (15) 2008, „Komparatystyka – upadek czy wzlot?” nr 4 (31) 2012, „Stan teorii literatury. Teoria przeciw tekstom – teksty przeciw teorii” nr 4 (35) 2013 (wspólnie z Agnieszką Wnuk), „Sztuka przekładu / Translatoryka” nr 1 (36) 2014 (red. prowadzący Miłosz Wojtyna).

⁵⁷ „Tadeusz Konwicki” nr 4 (27) 2011 (red. prowadzący Przemysław Kaniecki), „Piotr Mitzner” nr 1 (40) 2014 (red. prowadzące Anita Jarzyna, Katarzyna Kuczyńska-Koschany).

⁵⁸ „Gry z autorstwem” nr 2 (41) 2015 (wspólnie z Agnieszką Wnuk), „Dzieło w toku” nr 2 (37) 2014 (red. prowadzący Tomasz Mackiewicz); „Śmiech i czarny humor w literaturze najnowszej” nr 4 (39) 2014 (red. prowadząca Agnieszka Wnuk), „Współczesna poezja metafizyczna” nr 2 (25) 2011, „Współczesne strategie poetyckie” nr 2 (17) 2009, „Czy awangarda jest jeszcze możliwa?” nr 3 (18) 2009, „Mimesis” nr 3 (6) 2006, „Fragment” nr 2/2005, „Palimpsesty” nr 1/2005, „Polskość w literaturze” nr 2 (9) 2007.

⁵⁹ „Rola kobiet we współczesnej humanistyce” nr 4 (23) 2010 (red. prowadząca Agnieszka Wnuk).

⁶⁰ „Ciało” nr 1 (8) 2007.

⁶¹ „Wartości” 3/2005

⁶² „Palimpsest Międzyzorca” nr 1 (12) 2008; Tekst wołyński – literacki Wołyń nr 2 (33) 2013 (red. prowadzący Piotr Mitzner i Halyna Dubyk).

⁶³ „Perswazja” nr 4 (11) 2007, „Słowo w kulturze” nr 1 (4) 2006.

⁶⁴ „Tekstualia” nr 1 (1) 2013 („Tekstualia” 2007–2012 in English, A Special Selection of Articles) oraz „Tekstualia” In English, Witkacy – Gombrowicz – Schulz nr 1 (2) 2014.

redakcyjnym kwartalnika „Tekstualia” przygotowaliśmy edytorsko i zredagowaliśmy zapisy prowadzonych przez nią jubileuszy literackich wybitnych polskich twórców, które ukazały się najpierw w czasopiśmie, a później w książce *Rytm twórczego życia. Jubileuszowe rozmowy o literaturze*⁶⁵. Redagowanie „Tekstualiów” łączone z aktywnością popularyzatorską na rzecz nauki i literatury (opisaną w wykazie działalności popularyzującej naukę) w kraju i poza jego granicami (w szczególności w krajach Europy Środkowej i Południowo-Wschodniej) było dla mnie przez wiele lat jednym z najsilniejszych impulsów do rozwoju naukowego. Za działalność w tym zakresie zostałam uhonorowana dwiema międzynarodowymi nagrodami. Pierwsza to nagroda roku 2011 serbskiego czasopisma „AKT” poświęconego literaturze i sztuce za wyjątkowy wkład w popularyzację tego periodyku na arenie międzynarodowej. Druga to nagroda dla redaktora przyznana w 2013 roku (Słowenia) przez koordynatorów projektu wymiany przekładów „Review within Review” oraz jury w składzie dr Stanislava Chrobáková-Repar (Słowenia), dr Primož Repar (Słowenia), dr Zoltán Ágoston (Węgry), prof. Humberto Ortega Villaseñor (Meksyk), Miroslav Mićanović (Chorwacja) za „intensywny wkład w realizację tego projektu i imponujący dorobek w dziedzinie współpracy międzynarodowej na polach literatury i kultury”.

Warszawa 09.09.2015

Żaneta Nalewajk-Turecka

Żaneta Nalewajk-Turecka

⁶⁵ Iwona Smolka, Żaneta Nalewajk oraz zespół redakcyjny kwartalnika „Tekstualia”, *Rytm twórczego życia. Jubileuszowe rozmowy o literaturze*, Fundacja terytoria książki, Gdańsk 2013.

Centralna Komisja do Spraw

Stopni i Tytułów

Wniosek

z dnia 9. września 2015 roku

o przeprowadzenie postępowania habilitacyjnego
w dziedzinie *nauk* w dyscyplinie *literaturoznawstwo*
humanistycznych

1. Imię i Nazwisko *Zaneta Naleczaj-Turecka*
2. Stopień doktora/ kwalifikacje I stopnia *doktor nauk humanistycznych*
3. Tytuł osiągnięcia naukowego/artystycznego
"LEŚMIAN MIĘDZYNARODOWY - RELACJE KONTEKSTOWE. STUDIA KOMPARYTYSTYCZNE" (KSIĄŻKA AUTORSKA)
4. Wskazanie jednostki organizacyjnej do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego
RADA WYDZIAŁU POLONISTYKI
UNIWERSYTETU WARSZAWSKIEGO
5. Wnoszę o głosowanie komisji postępowania habilitacyjnego w trybie *tajnym¹⁾*.
6. Przyjmuję do wiadomości, iż wniosek wraz z autoreferatem zostanie opublikowany na stronie internetowej Centralnej Komisji do Spraw Stopni i Tytułów, zgodnie z obowiązującymi przepisami.

Zaneta Naleczaj-Turecka

podpis Wnioskodawcy

Załączniki:

- 1) Posiadaczona przez jednostkę organizacyjną wybrane do przeprowadzenia postępowania habilitacyjnego kopia dokumentu stwierdzającego posiadanie stopnia doktora
- 2) Autoreferat w języku polskim i angielskim przedstawiający opis dorobku i osiągnięć naukowych (w formie papierowej i elektronicznej)
- 3) Wykaz publikacji w języku polskim i formie papierowej i elektronicznej
- 4) Informacje o osiągnięciach dydaktycznych, współpracy z instytucjami, organizacjami i towarzystwami naukowymi albo innymi i innymi w zakresie sztuki i literatury i innych dziedzinach, a także o działalności popularyzującej naukę (w formie papierowej i elektronicznej)

¹⁾ jeżeli niepotrzebne - skreślić